

Bruxelles, 6. listopada 2021.
(OR. en)

12598/21

FREMP 239
JAI 1074

POP RATNA BILJEŠKA

Od:	Glavna tajnica Europske komisije, potpisala direktorica Martine DEPREZ
Datum primitka:	6. listopada 2021.
Za:	Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, glavni tajnik Vijeća Europske unije
Br. dok. Kom.:	COM(2021) 615 final
Predmet:	KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU, EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA Strategija EU-a za suzbijanje antisemitizma i njegovanje židovskog načina života (2021.–2030.)

Za delegacije se u prilogu nalazi dokument COM(2021) 615 final.

Priloženo: COM(2021) 615 final

EUROPSKA
KOMISIJA

Strasbourg, 5.10.2021.
COM(2021) 615 final

**KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU,
EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

**Strategija EU-a za suzbijanje antisemitizma i njegovanje židovskog načina života
(2021.–2030.)**

Zato što antisemitizam napada samu srž naših vrijednosti: humanost, vjersku slobodu, jednakost. Antisemitizam je otrov za naše društvo. Svi mu se moramo suprotstaviti. Moramo ga spriječiti. I iskorijeniti.

– Ursula von der Leyen, predsjednica Europske komisije
Bruxelles, 3. veljače 2021.

Mržnja koja počinje kao mržnja prema Židovima nikada ne završava sa Židovima. U velikoj smo zabludi ako mislimo da je antisemitizam prijetnja samo Židovima. On je ponajprije prijetnja Europi i slobodama koje su se stvarale stoljećima.

– rabin Jonathan Sacks
Europski parlament, 27. rujna 2016.

ZA EUROPSKU UNIJU BEZ ANTISEMITIZMA

Europski Židovi i židovske zajednice doprinose društvenom, političkom, gospodarskom, znanstvenom i kulturnom razvoju Europe više od dva tisućljeća i neodvojiv su dio europskog identiteta. Židovi su, od Gustava Mahlera do Sigmunda Freuda, od Hanne Arendt do Simone Veil, obogatili europsku kulturnu, intelektualnu i vjersku baštinu.

S druge strane, antisemitizam je u Europi prisutan već stoljećima, u obliku protjerivanja, progona i pogroma koji su dosegli vrhunac s holokaustom, neizbrisivom mrljom u europskoj povijesti, i izbrisali židovski način života i baštinu u mnogim dijelovima kontinenta. Drugi svjetski rat duboko je ukorijenjen u povijest Europske unije, kao i odlučnost Europljana da se takva zlodjela nikad više ne ponove.

Međutim, antisemitizam nije nestao nakon holokausta. Nekoliko generacija nakon završetka šoe¹ antisemitizam u Europi i šire zabrinjavajuće raste.

Europska unija temelji se na vrijednostima poštovanja ljudskog dostojanstva, slobode, demokracije, jednakosti, vladavine prava i poštovanja ljudskih prava, uključujući i prava pripadnika manjina. Odlučno se protivi svim oblicima mržnje i diskriminacije na bilo kojoj osnovi, rasnoj ili etničkoj pripadnosti, vjeri ili uvjerenju, rodu, seksualnoj orijentaciji, dobi ili invaliditetu.

Antisemitizam je nespojiv s temeljnim europskim vrijednostima. Predstavlja prijetnju ne samo za židovske zajednice i način života, nego i za otvoreno i raznoliko društvo, demokraciju i europski način života. Europska unija odlučna je u namjeri da ga iskorijeni.

Svaki drugi Europljanin antisemitizam smatra problemom.

90 % Židova smatra da je došlo do **porasta antisemitizma** u njihovoj zemlji.

85 % izjavilo je da je antisemitizam **ozbiljan problem**².

¹ Šoa je hebrejska riječ za „katastrofu”, a holokaust potječe od grčke riječi koja znači „potpuno spaljena žrtva paljenica”. U ovoj Strategiji koristit će se oba izraza. <https://aboutholocaust.org/en/facts/what-is-the-difference-between-holocaust-and-shoah>.

² Eurobarometar 484: *Perceptions of antisemitism*, siječanj 2019. (Percepcija antisemitizma) i *Experiences and perceptions of antisemitism Second survey on discrimination and hate crime against Jews in the EU*, 2018. (Iskustva i percepcija antisemitizma; Drugo istraživanje o diskriminaciji i zločinima iz mržnje protiv Židova u EU-u) ([Drugo istraživanje Agencije EU-a za temeljna prava iz 2018.](#)).

Suvremeni antisemitizam pojavljuje se u mnogim oblicima, starima i novima: od govora mržnje na internetu do zločina iz mržnje i napada na Židove, njihovu imovinu i institucije do oskvrnuća sinagoga, groblja i spomenika. Prisutan je u svakodnevnom životu Židova u obliku usputnih komentara ili radnji na poslu, privatnih razgovora, na javnim mjestima, u medijima, u sportu i kulturi ili kad Židovi prakticiraju svoju vjeru. Antisemitizam se manifestira kao rasna, etnička ili vjerska diskriminacija, stvaranje stereotipa i izražavanje mržnje prema Židovima i ljudima koje se smatra Židovima. Može dovesti do nasilnih i smrtonosnih napada kao što su bili napadi na školu Ozar Hatorah u Toulouseu 2012., židovski muzej u Bruxellesu 2014., trgovinu Hypercasher u Parizu 2015. i sinagogu u Halleu 2019.

Osim toga, pandemija bolesti COVID-19 pokazala je kako stare antisemitske predrasude mogu ponovno uzeti maha i potaknuti nove teorije zavjere i mržnju na internetu i izvan njega. Židovska zajednica bila je jedna od najnapadanijih zajednica za vrijeme pandemije. Neopravdano ih se krivilo za stvaranje virusa i razvoj cjepiva radi profita³. To je dodatno otežano usporedbom pandemijskih mjera s politikama koje su dovele do genocida Židova⁴, čime se umanjuju i trivijaliziraju iskustva žrtava holokausta i preživjelih⁵.

Iako su govor mržnje i nasilje lako prepoznatljivi, rašireno neznanje i ravnodušnost u našem društvu, ako se njima ne bavimo, omogućuju procvat antisemitizma, pa čak i njegov porast. Svi smo odgovorni za stalno senzibiliziranje i edukaciju mladih i starih. To je posebno važno zato jer generacija koje su doživjele holokaust gotovo više nema, zbog čega je još teže prenijeti iskustvo iz prve ruke i ključne pouke budućim naraštajima.

Židovska kultura u EU-u u 21. stoljeću

Procjenjuje se da je prije Drugog svjetskog rata u Europi živjelo 9,5 milijuna Židova. Nacisti i njihovi suradnici sustavno su ubili šest milijuna Židova u holokaustu. Prema današnjim procjenama židovsko stanovništvo u EU-u ne broji više od 1,5 milijuna ljudi⁶.

Danas je židovska zajednica u Europi ponovno dinamična. Proteklih desetljeća u mnogim europskim zemljama došlo je do preporoda židovskog načina života i kulture. Židovski identitet ojačan je i sastavni je dio europskog društva. Međutim, zbog sve većeg broja antisemitskih napada⁷ povećao se i strah među židovskim zajednicama⁸ pa su potrebne dodatne sigurnosne mjere za židovske prostore.

³ [Coronavirus and the plague of antisemitism](#) (Koronavirus i kuga antisemitizma), Community Security Trust, 2021.

⁴ Primjerice, nošenjem žute Davidove zvijezde s natpisom „necijepljen” slovima koja su slična hebrejskoj abecedi.

⁵ [The rise of antisemitism online during the pandemic – A study of French and German content](#) (Uspon antisemitizma tijekom pandemije – studija francuskog i njemačkog sadržaja), lipanj 2021.

⁶ Veličina židovskih zajednica u državama članicama uvelike se razlikuje. Oko pola milijuna Židova živi u Francuskoj, a najmanje zajednice broje samo nekoliko tisuća, a ponekad i nekoliko stotina članova, često zbog posljedica holokausta.

[Jews in Europe at the turn of the Millennium. Population trends and estimates](#) (Židovi u Europi na prijelazu tisućljeća. Demografski trendovi i procjene), Sergio DellaPergola i Daniel Staetsky, JPR European Jewish Demography Unit, listopad 2020.

⁷ [Antisemitism: Overview of antisemitic incidents recorded in the European Union 2009-2019](#) (Antisemitizam: pregled antisemitskih incidenata zabilježenih u Europskoj uniji 2009.–2019.), Agencija EU-a za temeljna prava.

⁸ U 2013. je 33 % ispitanika izjavilo da su zabrinuti zbog mogućnosti fizičkog napada. Taj se postotak 2018. povećao na 40 %. [Discrimination and hate crime against Jews in EU Member States: experiences and perceptions of antisemitism](#) (Diskriminacija i zločini iz mržnje protiv Židova u državama članicama EU-a: iskustva i percepcija antisemitizma), 2013. ([Prvo istraživanje Agencije EU-a za temeljna prava iz 2013.](#)); ([Drugo istraživanje Agencije EU-a za temeljna prava iz 2018.](#)).

Posljednjih se godina židovsko stanovništvo u EU-u smanjuje, velikim dijelom zbog migracija prema odredištima izvan EU-a⁹. To je povezano s nekoliko čimbenika¹⁰, posebno sa sigurnosnim problemima, kao i s percipiranim nedostatkom odlučnosti određenih vlada da se bave problemom antisemitizma¹¹ i politizacije javnih rasprava o židovskim običajima i tradicijama.

Intenziviranje borbe protiv antisemitizma

Posljednjih 20 godina problem antisemitizma nastoji se riješiti u okviru rada Europske unije na suzbijanju rasizma¹². S obzirom na znatan porast antisemitizma, naponi za njegovo suzbijanje ubrzali su se posljednjih godina, a borba protiv antisemitizma stavljena je u prvi plan političkog programa EU-a. Europska komisija imenovala je 2015. prvog koordinatora za suzbijanje antisemitizma i njegovanje židovske kulture. Europski parlament donio je u lipnju 2017. Rezoluciju o suzbijanju antisemitizma¹³, a u prosincu 2018. Vijeće je donijelo Izjavu o borbi protiv antisemitizma¹⁴. Kako bi podržala provedbu te izjave, Komisija je osnovala *ad hoc* radnu skupinu za borbu protiv antisemitizma¹⁵, koja okuplja države članice i židovske zajednice. Borba protiv antisemitizma u prosincu 2019. postala je dio portfelja potpredsjednika Komisije za promicanje europskog načina života, što je ukazalo na namjeru da to pitanje postane međusektorski prioritet. Vijeće je u prosincu 2020. donijelo dodatnu Izjavu o uključivanju borbe protiv antisemitizma u sva područja politika¹⁶. To je poduprto donošenjem niza intersekcionalnih strategija za ostvarivanje Unije ravnopravnosti¹⁷.

Postojanost i porast antisemitizma zahtijevaju odlučniji odgovor na razini EU-a. Ovom strategijom, prvom takve vrste, Komisija namjerava znatno intenzivirati borbu protiv antisemitizma i pomoći u stvaranju uključivog društva koje se temelji na jednakosti i poštovanju kako bi se Židovima u Europi osigurala dobra perspektiva za budućnost.

Ova strategija temelji se na opsežnom savjetovanju¹⁸ s relevantnim dionicima. Komisija poziva institucije EU-a, države članice, međunarodne organizacije te sve aktere civilnog društva i građane na **angažman za budućnost bez antisemitizma u EU-u i izvan njega**. Komisija će sudjelovati u redovitom dijalogu s Europskim parlamentom i nacionalnim parlamentima država članica kako bi se potaknulo ponovno djelovanje u borbi protiv antisemitizma i njegovanju židovske kulture. Ovom se strategijom, uz potpuno poštovanje nacionalnih nadležnosti, utvrđuje okvir politike Komisije za razdoblje 2021.–2030., a cilj joj je poduprijeti i poticati suradnju između država članica i svih dionika.

⁹ [Are Jews leaving Europe?](#) (Napuštaju li Židovi Europu?), Daniel Staetsky, JPR Report, siječanj 2017.

¹⁰ [International Migration of Jews](#) (Međunarodne migracije Židova), Sergio DellaPergola, 2007.

¹¹ 70 % sudionika [Drugog istraživanja Agencije EU-a za temeljna prava iz 2018.](#) smatra da se vlada u njihovoj zemlji protiv antisemitizma ne bori učinkovito.

¹² Nakon što su 2000. donesene direktive o rasnoj jednakosti i jednakosti pri zapošljavanju, predsjednik Komisije Prodi sazvao je 2004. posebnu konferenciju na visokoj razini „Europa, protiv antisemitizma za Uniju raznolikosti”. Iste je godine Europski centar za praćenje rasizma i ksenofobije (EUMC) razradio radnu definiciju antisemitizma koja je kasnije bila temelj za radnu definiciju antisemitizma Međunarodnog saveza za sjećanje na holokaust (IHRA).

¹³ [Rezolucija Europskog parlamenta od 1. lipnja 2017. o suzbijanju antisemitizma.](#)

¹⁴ [Izjava Vijeća o borbi protiv antisemitizma](#), 6. prosinca 2018.

¹⁵ [Rad Europske komisije na suzbijanju antisemitizma.](#)

¹⁶ [Izjava Vijeća o uključivanju borbe protiv antisemitizma u sva područja politika](#), 2. prosinca 2020.

¹⁷ Od 2020.: Strategija za rodnu ravnopravnost (2020.–2025.), Akcijski plan EU-a za borbu protiv rasizma (2020.–2025.), strateški okvir EU-a za Rome za jednakost, uključivanje i sudjelovanje Roma (2020.–2030.), Strategija za ravnopravnost LGBTIQ osoba (2020.–2025.), Strategija za prava osoba s invaliditetom (2021.–2030.). Osim toga, Europska komisija je osnovala radnu skupinu za ravnopravnost i imenovala koordinatore za borbu protiv rasizma.

¹⁸ Ova strategija temelji se na [opsežnom savjetovanju](#), među ostalim s nacionalnim i regionalnim tijelima, židovskim zajednicama i organizacijama, neovisnim stručnjacima i istraživačima, Agencijom EU-a za temeljna prava, međunarodnim organizacijama i drugim dionicima (vidjeti sažeto izvješće [ovdje](#)).

Ključno je da se ovom strategijom nastoji učiniti više od samog reagiranja na antisemitizam te pojačati djelovanje da bi ga se aktivno spriječilo i suzbilo u svim oblicima, a židovska kultura i dalje prosperirala u uključivom i raznolikom EU-u. Strategija obuhvaća tri stupa:

1. – Sprječavanje i suzbijanje svih oblika antisemitizma

2. – Zaštita i njegovanje židovske kulture u EU-u

3. – Obrazovanje, istraživanje i sjećanje na holokaust

Ovom se strategijom također nastoji učvrstiti vodeći položaj EU-a u **globalnoj borbi protiv antisemitizma**, i to dopunjavanjem mjera unutar EU-a međunarodnim angažmanom u sva tri stupa.

Svi oblici mržnje potkopavaju vrijednost osobe i nisu u skladu s onim što EU zastupa. Ova strategija dio je nastojanja Komisije u borbi protiv svih oblika mržnje, diskriminacije i rasizma. Njome se dopunjuje Akcijski plan EU-a za borbu protiv rasizma za razdoblje 2020.–2025. jer se rasizam može kombinirati i s diskriminacijom i mržnjom na drugim osnovama, uključujući vjeru ili uvjerenje. Tome treba pristupiti višedimenzionalno¹⁹ kako bi se uistinu otvorio put prema EU-u bez antisemitizma i poticalo židovsku kulturu u svoj njezinoj raznolikosti te kako bi se ostvarila konkretna poboljšanja za Židove i njihovu budućnost u Europi. U posebnim slučajevima ovom će se strategijom uzeti u obzir i sličnosti između iskustva diskriminacije Židova i drugih etničkih ili vjerskih manjina.

I. SPRJEČAVANJE I SUZBIJANJE SVIH OBLIKA ANTISEMITIZMA

„Ne zaboravimo: ono što najviše boli žrtvu nije okrutnost ugnjetavača, nego šutnja promatrača.”

— Elie Wiesel

Suvremeni antisemitizam može se pojavljivati u radikalnim i rubnim skupinama koje podupiru desničarski, lijevi ili islamistički ekstremizam, može se skrivati iza anticionizma, ali može se naći i u središtu društva²⁰. Antisemitski govor i ponašanje mogu biti otvoreni ili prikriveni, svjesni ili nesvjesni. Antisemitizam može poprimiti oblik nezakonitih djela koja su kažnjiva prema pravu EU-a i nacionalnom pravu. Pojave antisemitizma mogu uključivati antisemitizam povezan s Izraelom²¹, najčešći oblik antisemitizma s kojim se Židovi u Europi danas susreću na internetu²². Dugogodišnje antisemitske teorije zavjere i dezinformacije nisu nužno nezakonite, ali su štetne. Prolongiraju predrasude i stereotipe te mogu dovesti do diskriminacije, marginalizacije, radikalizacije i zločina iz mržnje.

Komisija od 2017. upotrebljava pravno neobvezujuću radnu definiciju antisemitizma Međunarodnog saveza za sjećanje na holokaust (definicija IHRA-e)²³ kao praktičan

¹⁹ Vidjeti, primjerice, Graham, D. and Boyd, J., *Understanding more about antisemitic hate crime: Do the experiences, perceptions and behaviours of European Jews vary by gender, age and religiosity?* (Bolje razumijevanje antisemitskih zločina iz mržnje: Razlikuju li se iskustva, percepcija i ponašanje europskih Židova prema spolu, dobi i pobožnosti?) – Institute for Jewish Policy Research, 2017.

²⁰ Više informacija o počiniteljima antisemitskih akata dostupno je u [Drugom istraživanju Agencije EU-a za temeljna prava iz 2018.](#)

²¹ Terminologija kojom se koriste mnogi dionici u skladu s definicijom IHRA-e, npr. optužuju građane židovskog podrijetla da su lojalniji Izraelu ili navodnim prioritetima Židova diljem svijeta nego interesima njihovih vlastitih naroda; tvrde da je postojanje Države Izrael rasistički projekt; smatraju Židove kolektivno odgovornima za postupke Države Izrael.

²² 79 % europskih Židova smatra da ih se krivi za nešto što je učinila Država Izrael. 69 % navodi da arapsko-izraelski sukob utječe na osjećaj sigurnosti ([Drugo istraživanje Agencije EU-a za temeljna prava iz 2018.](#)).

²³ U definiciji je navedeno: *Antisemitizam je određeno poimanje Židova koje se može iskazivati kao mržnja prema njima. Postoje usmena, pismena i fizička izražavanja antisemitizma koja su usmjerena prema Židovima*

orijentacijski alat i temelj za svoj rad na suzbijanju antisemitizma²⁴. Definicija IHRA-e mjerilo je za promicanje pristupa koji se temelji na pravima i usmjeren je na žrtve²⁵. U siječnju 2021. Komisija je u suradnji s IHRA-om objavila Priručnik za praktičnu upotrebu radne definicije antisemitizma Međunarodne agencije za ljudska prava²⁶, u kojem se daje pregled primjera dobre prakse iz cijele Europe o tome kako međunarodne organizacije, nacionalne uprave, civilno društvo i židovske zajednice upotrebljavaju tu definiciju²⁷.

1.1. Borba protiv antisemitizma u svim područjima politika i mobilizacija sredstava EU-a

Bavljenje antisemitizmom složeno je pitanje. Njegove višedimenzionalne pojave i raširenost u društvenom i političkom spektru iziskuju sveobuhvatan odgovor, od pouzdanog pravnog okvira koji se pravilno provodi do sigurnosnih aspekata, politika obrazovanja i uključivanja, s kojima popis ne staje.

Komisija će stoga pri izradi politika, zakonodavstva i programa financiranja sustavno imati u vidu borbu protiv antisemitizma te poziva druge institucije EU-a da surađuju na jačanju alata i praksi za uključivanje te problematike u sva područja politika. Osim toga, države članice već su se obvezale na sprječavanje i suzbijanje svih oblika antisemitizma novim nacionalnim strategijama ili mjerama u okviru postojećih nacionalnih strategija i/ili akcijskih planova za sprječavanje rasizma, ksenofobije, radikalizacije i nasilnog ekstremizma²⁸. Da bi bile djelotvorne, te strategije trebaju uključivati ciljne mjere i treba ih se podržati odgovarajućim financijskim sredstvima. Donošenje definicije IHRA-e²⁹ i imenovanje posebnih izaslanika ili koordinatora u svim državama članicama također su nužni koraci za uspješno djelovanje na nacionalnoj razini.

Pojačano sudjelovanje organizacija civilnog društva i židovskih zajednica ključno je za uspjeh strategije. Komisija nastoji poboljšati aktivnu suradnju s njima i pružiti financijsku potporu inicijativama u svim područjima obuhvaćenima strategijom.

Ciljne aktivnosti provodit će se u okviru različitih programa financiranja EU-a³⁰, posebno **programa za građane, ravnopravnost, prava i vrijednosti (CERV)**³¹, koji je s **proračunom od 1,55 milijardi EUR najveći program EU-a za promicanje temeljnih prava**. Osim toga, relevantne aktivnosti podupirat će se u okviru programa EU-a kao što su program Pravosuđe, Obzor Europa, Kreativna Europa, Erasmus+, Fond za unutarnju sigurnost, fondovi kohezijske politike, Instrument za susjedstvo, razvoj i međunarodnu

ili nežidovima i / ili prema njihovoj imovini, ustanovama židovske zajednice te židovskim vjerskim objektima. Definicija IHRA-e uključuje niz oglednih primjera.

²⁴ Definiciju IHRA-e poduprlo je Vijeće u svojim izjavama iz [2018.](#) i [2020.](#), a Europski parlament u [rezoluciji](#) od 1. lipnja 2017. Upotrebljava se za obrazovanje, osposobljavanje i razotkrivanje antisemitizma i ne utječe na pravne definicije EU-a ni nacionalne pravne definicije kojima se određuje u kojoj bi mjeri ponašanje ili govor predstavljali nezakonitu diskriminaciju, govor mržnje, motivaciju za zločin iz mržnje zbog predrasuda ili nezakonite oblike antisemitizma.

²⁵ Nedavno su razrađene i druge definicije antisemitizma, kao što su Dokument iz Nexusa (2020.) i Jeruzalemska deklaracija o antisemitizmu (2021.).

²⁶ [Priručnik za praktičnu upotrebu radne definicije antisemitizma Međunarodne agencije za ljudska prava \(IHRA\).](#)

²⁷ [General Policy Recommendations on preventing and combating Antisemitism](#) (Opće preporuke politike za sprječavanje i suzbijanje antisemitizma) također je koristan referentni dokument, koji je 14. rujna 2021. objavila Komisija Vijeća Europe protiv rasizma (ECRI).

²⁸ [Izjava Vijeća o uključivanju borbe protiv antisemitizma u sva područja politika](#), 2. prosinca 2020.

²⁹ [Države članice EU-a koje su već donijele ili potvrdile definiciju IHRA-e](#): Austrija, Belgija, Bugarska, Cipar, Češka, Njemačka, Grčka, Španjolska, Francuska, Mađarska, Italija, Litva, Luksemburg, Nizozemska, Rumunjska, Švedska, Slovačka i Slovenija.

³⁰ U okviru postojećeg višegodišnjeg financijskog okvira za razdoblje 2021.–2027.

³¹ [C\(2021\) 2699 final; program CERV.](#)

suradnju (NDICI) te Instrument pretpristupne pomoći (IPA). Nadalje, u okviru Instrumenta za tehničku potporu Komisija može financirati strukturne reforme u državama članicama, među ostalim u više zemalja istovremeno, kako bi poboljšala suradnju i nadogradila dobru praksu u borbi protiv diskriminacije i antisemitizma.

Uvijek kad se u državama članicama upotrebljavaju sredstva EU-a, mora se u potpunosti poštovati načelo nediskriminacije. Tijekom pripreme, provedbe, praćenja, izvješćivanja i evaluacije programa mora se posebno poštovati Povelja EU-a o temeljnim pravima, kojom se zabranjuje svaka diskriminacija na temelju, među ostalim, rasnog ili etničkog podrijetla, vjere ili uvjerenja. U slučaju kršenja pravila EU-a protiv diskriminacije, uključujući diskriminaciju Židova na temelju njihove vjere ili etničke pripadnosti, financiranje se može obustaviti. Komisija i države članice prate poštovanje tih pravila za sve programe koje financira EU.

Kako bi podržala provedbu ove strategije i pomogla u koordinaciji rada država članica, Komisija će formalizirati *ad hoc radnu skupinu za borbu protiv antisemitizma* kao trajnu strukturu koja okuplja države članice, predstavnike židovskih zajednica i druge dionike.

Agencija EU-a za temeljna prava (FRA) također će podupirati EU i države članice pružanjem dokaza, pomoći i stručnih znanja pri praćenju provedbe ove strategije i nacionalnih strategija ili akcijskih planova za suzbijanje antisemitizma.

Ključne mjere:

Komisija će:

- organizirati godišnji **forum civilnog društva o borbi protiv antisemitizma** na kojem će se okupiti predstavnici Komisije i židovskih zajednica, civilnog društva i drugih dionika kako bi se uspostavile veze i što više povećao učinak zajedničkih djelovanja i financiranja EU-a,
- poduprijeti nastojanja država članica u **osmišljavanju i provedbi nacionalnih strategija** za suzbijanje antisemitizma i diskriminacije s pomoću Instrumenta za tehničku potporu³² te će ih ocijeniti do 2023.

Države članice potiče se da:

- do kraja 2022. **izrade nacionalne strategije** za suzbijanje antisemitizma ili da u svoje nacionalne akcijske planove za borbu protiv rasizma uključe mjere i osiguraju **dostatna financijska sredstva** za njihovu provedbu,
- **prihvate i upotrebljavaju definiciju antisemitizma IHRA-e** te da potiču lokalne vlasti, regije, gradove i druge institucije i organizacije da učine isto,
- **imenuju posebne izaslanike/koordinatore** za borbu protiv antisemitizma i njegovanje židovske kulture.

1.2. Borba protiv antisemitskog govora mržnje i zločina iz mržnje

Židovi su glavna meta zločina počinjenih zbog antisemitskih predrasuda³³. Međutim, retorički i fizički oblici antisemitizma mogu biti usmjereni i na osobe koje nisu židovskog podrijetla³⁴.

³² [Uredba \(EU\) 2021/240](#).

³³ [Antisemitism: Overview of antisemitic incidents recorded in the European Union 2009-2019](#) (Antisemitizam: pregled antisemitskih incidenata zabilježenih u Europskoj uniji 2009.–2019.) pokazuje da države članice bilježe tisuće službeno prijavljenih incidenata, kao i organizacije civilnog društva koje su aktivne u tom području.

³⁴ U skladu s [definicijom antisemitizma IHRA-e](#).

71 % Židova koji ponekad nose ili ističu predmete po kojima bi ih se moglo prepoznati kao Židove izbjegava to činiti barem povremeno³⁵.

44 % mladih europskih Židova doživjelo je antisemitsko uznemiravanje³⁶.

Okvirna odluka EU-a o suzbijanju određenih oblika i načina izražavanja rasizma i ksenofobije kaznenopravnim sredstvima³⁷ osigurava pouzdan pravni okvir za borbu protiv antisemitskih zločina iz mržnje i govora mržnje, uključujući odobravanje, poricanje ili teško trivijaliziranje holokausta na način koji će vjerojatno poticati na nasilje ili mržnju. Njezino potpuno i pravilno prenošenje prioritet je Komisije³⁸. Tijela za izvršavanje zakonodavstva i pravosuđe imaju važnu ulogu u učinkovitoj provedbi zakonodavstva o govoru mržnje i zločinu iz mržnje (uključujući Okvirnu odluku) i zaštiti prava žrtava. Kako bi dodatno ojačala pravni okvir, Komisija će 2021. predstaviti inicijativu za proširenje popisa „kaznenih djela u EU-u” kako bi se obuhvatili zločini iz mržnje i govor mržnje³⁹.

Komisija podupire države članice u okviru **skupine na visokoj razini za suzbijanje rasizma i ksenofobije i drugih oblika netolerancije**⁴⁰ i surađuje s Agencijom EU-a za osposobljavanje u području izvršavanja zakonodavstva (CEPOL), Agencijom EU-a za temeljna prava (FRA)⁴¹, Europskom mrežom za pravosudno osposobljavanje (EJTN), državama članicama i organizacijama civilnog društva kako bi se **razvili programi osposobljavanja i izgradnje kapaciteta** za tijela za izvršavanje zakonodavstva i pravosuđe, poboljšalo praćenje zločina iz mržnje i prikupljanje podataka i ohrabrilo žrtve da prijavljuju zločine iz mržnje te ojačala suradnja tijela za izvršavanje zakonodavstva i židovskih zajednica.

Strategijom **EU-a za prava žrtava (2020.–2025.)**⁴² želi se osigurati da se žrtve zločina, uključujući antisemitske zločine iz mržnje, mogu u potpunosti osloniti na svoja prava i zaštititi od sekundarne viktimizacije⁴³. **Strukture za potporu žrtvama antisemitskih incidenata diljem Europe često nisu prikladne.** Države članice potiču se da uspostave integrirane i ciljane specijalizirane službe za potporu najugroženijim žrtvama, među ostalim

³⁵ [Drugo istraživanje Agencije EU-a za temeljna prava iz 2018.](#)

³⁶ [Young Jewish Europeans: perceptions and experiences of antisemitism](#) (Mladi europski Židovi: percepcija i iskustvo antisemitizma), Agencija EU-a za temeljna prava, 2019.

³⁷ [Okvirna odluka Vijeća 2008/913/PUP od 28. studenoga 2008.](#)

³⁸ Komisija je od listopada 2020. pokrenula nekoliko postupaka zbog povrede kako bi osigurala da države članice u potpunosti i pravilno prenesu Okvirnu odluku.

³⁹ Članak 83 UFEU-a.

⁴⁰ <https://ec.europa.eu/newsroom/just/items/51025/en>

⁴¹ [Encouraging hate crime reporting – The role of law enforcement and other authorities](#) (Poticanje prijavljivanja zločina iz mržnje – Uloga tijela za izvršavanje zakonodavstva i drugih tijela), Agencija EU-a za temeljna prava, 2021.

⁴² [COM\(2020\) 258 final.](#)

⁴³ Sekundarna viktimizacija može se definirati kao negativne posljedice za žrtve koje mogu proizaći iz njihova sudjelovanja u kaznenom postupku, uključujući izloženost žrtava kontaktima s počiniteljima, pravosudnim tijelima i/ili širom javnošću.

za žrtve antisemitskih zločina iz mržnje. Trebale bi osigurati i posebno osposobljavanje o nediskriminaciji za policiju i druge koji dolaze u kontakt sa žrtvama antisemitskog zločina iz mržnje.

Komisija će nastaviti pratiti provedbu **Direktive o pravima žrtava**⁴⁴, kojom se osiguravaju prava svim žrtvama kaznenih djela, uključujući pristup specijaliziranim službama za potporu i mjerama zaštite koje odgovaraju njihovim individualnim potrebama i ranjivosti. U okviru **Europske strategije za pravosudnu izobrazbu za razdoblje 2021.–2024.**⁴⁵ Komisija podupire osposobljavanje pravosudnih stručnjaka kako bi se osigurala pravilna primjena zakonodavstva EU-a, a stručnjaci stekli odgovarajuće vještine. Komisija će podupirati i **razvoj osposobljavanja i materijala o antisemitizmu** te ih staviti na raspolaganje na Europskoj platformi za osposobljavanje⁴⁶ europskog portala e-pravosuđe. **Strategijom EU-a o pravima djeteta**⁴⁷ Komisija nastoji uključiti prava djece u sve politike EU-a kako bi se bolje zaštitila djeca koja su žrtve diskriminacije, među ostalim na temelju vjere ili uvjerenja.

Pouzdana i usporediva podaci o antisemitskim incidentima ključni su za procjenu širenja antisemitizma u Europi i za njegovo učinkovito suzbijanje⁴⁸. Bilježenje prijavljenih incidenata često je nedosljedno jer države članice upotrebljavaju različite metodologije i stoga se podaci ne mogu uspoređivati. U okviru skupine na visokoj razini za suzbijanje rasizma i ksenofobije **Agencija EU-a za temeljna prava (FRA) pomoći će državama članicama da poboljšaju i usklade svoje metodologije** za bilježenje i prikupljanje podataka o zločinima iz mržnje, među ostalim u vezi s antisemitizmom.

Nedovoljno prijavljivanje je problem: 79 % ispitanih Židova nije prijavilo najozbiljniji antisemitski incident koji su doživjeli nijednoj organizaciji⁴⁹. U tom bi pogledu države članice trebale žrtvama antisemitskih zločina iz mržnje i govora mržnje olakšati prijavljivanje incidenata i ponuditi im različite kanale kako bi se povećala razina prijavljivanja i poboljšalo bilježenje takvih incidenata.

Ključne mjere:

Komisija će:

- podupirati organizacije i projekte za suzbijanje i **bilježenje antisemitskog govora mržnje i zločina iz mržnje** u okviru programa CERV,
- pomoći državama članicama da osiguraju dostupnost i pristupačnost **integriranih i ciljanih usluga potpore** žrtvama antisemitskih zločina iz mržnje, među ostalim s pomoću financijskih sredstava EU-a,
- pojačati potporu **programima osposobljavanja i aktivnostima izgradnje kapaciteta za borbu protiv antisemitizma za pravosudne djelatnike i stručnjake za izvršavanje zakonodavstva**, među ostalim u okviru Europske mreže za pravosudno osposobljavanje (EJTN) i Agencije EU-a za osposobljavanje u području izvršavanja zakonodavstva (CEPOL).

Države članice potiče se da:

⁴⁴ [Direktiva 2012/29/EU](#).

⁴⁵ [COM\(2020\) 713 final](#).

⁴⁶ [Europska platforma za osposobljavanje](#).

⁴⁷ [COM\(2021\) 142 final](#).

⁴⁸ [Njemačka](#) i [Ujedinjena Kraljevina](#) financiraju nevladine organizacije koje bilježe antisemitske incidente služeći se metodologijom dogovorenom s policijom. Te nevladine organizacije povezane su sa strukturama židovske zajednice i doprinose službenim policijskim statističkim podacima.

⁴⁹ [Drugo istraživanje Agencije EU-a za temeljna prava iz 2018.](#)

- brzo dovrše **prenošenje i provedbu Okvirne odluke** o suzbijanju rasizma i ksenofobije te kazneno gone antisemitski govor mržnje i zločine iz mržnje u skladu sa zakonodavstvom EU-a i nacionalnim zakonodavstvom,
- blisko koordiniraju suradnju s EJTN-om i CEPOL-om te surađuju s organizacijama civilnog društva u pogledu **aktivnosti osposobljavanja** za borbu protiv antisemitizma.

1.3. Suzbijanje antisemitizma na internetu

Antisemitizam je široko rasprostranjen na internetu⁵⁰ i može za posljedicu imati radikalizaciju i fizičke napade. Antisemitski govor, na internetu i izvan njega, kojim se potiče nasilje i mržnja kazneno je djelo prema Okvirnoj odluci o suzbijanju rasizma i ksenofobije. Antisemitski stereotipi, teorije zavjere i dezinformacije nisu nužno nezakoniti, ali su štetni. Od početka pandemije bolesti COVID-19 antisemitizam na internetu naglo se povećao⁵¹. Za uspješno rješavanje tog problema potrebno je više informacija o tome kako se antisemitski sadržaj širi na internetu te o pozadini i motivima onih koji dijele takav sadržaj. Potrebno je pronaći nove i inovativne metode za borbu protiv diskriminacije i antisemitske mržnje na internetu.

Nacistički simboli, suveniri i literatura, kao i njihove suvremene varijacije, lako su dostupni na internetu. Isticanje i prodaja takvih proizvoda mogu značiti govor mržnje prema nacionalnim propisima kojima se provodi Okvirna odluka kad se njima javno potiče na mržnju i nasilje. Međutim, čak i ako to nije tako, takva dostupnost na internetu može očuvati nacističku ideologiju i potaknuti antisemitsku supkulturu. Potrebno je ojačati dijalog s industrijom i IT poduzećima, na temelju iskustva s Kodeksom postupanja za borbu protiv nezakonitog govora mržnje na internetu, kako bi se osigurala njihova suradnja u izbjegavanju isticanja i/ili prodaje takvih predmeta.

Direktivom o audiovizualnim medijskim uslugama⁵² propisano je da države članice osiguravaju da pružatelji usluga platformi za razmjenu videozapisa poduzmu odgovarajuće mjere za zaštitu šire javnosti od audiovizualnih sadržaja i od komercijalne komunikacije kojima se potiče na nasilje ili mržnju, uključujući antisemitske sadržaje. Prijedlogom **Akta o digitalnim uslugama**⁵³ utvrđuju se jasne i usklađene obveze u pogledu obveze dužne pažnje za internetske platforme, uključujući postupke prijavljivanja i djelovanja za nezakoniti sadržaj i proizvode, čime se korisnicima omogućuje da na jednostavan i djelotvoran način prijave govor mržnje. Osim toga, kad je riječ o vrlo velikim internetskim platformama, prijedlog je usmjeren na rješavanje preostalih nedostataka koji omogućuju nezakonito i štetno ponašanje na internetu, posebno protiv ranjivih skupina.

Kodeks postupanja za borbu protiv nezakonitog govora mržnje na internetu⁵⁴ dobrovoljni je projekt suradnje Komisije i IT poduzeća radi sprječavanja širenja nezakonitog, uključujući antisemitskoga govora mržnje. Kako bi države članice EU-a lakše integrirano djelovale protiv skupina i pojedinaca koji šire mržnju i terorističke sadržaje na internetu, Europol na europskoj razini koordinira dane djelovanja protiv rasističkog i ksenofobnog

⁵⁰ 89 % ispitanih europskih Židova smatra antisemitizam najvećim problemom na internetu, a 80 % ispitanika izjavilo je da su antisemitske izjave najčešći toksični jezik s kojim su se susreli. ([Drugo istraživanje Agencije EU-a za temeljna prava iz 2018.](#)). Židovi su jedna od glavnih meta toksičnog jezika na internetu (od 6,3 % do 27,9 % slučajeva ovisno o platformi). Studija: [Heroes and scapegoats](#) (Junaci i dežurni krivci), 2021.

⁵¹ [U studiji o porastu antisemitizma na internetu za vrijeme pandemije](#) otkriveno je da se broj antisemitskih objava na računima na francuskom jeziku povećao sedam puta, a na njemačkom jeziku za više od 13 puta.

⁵² [Direktiva 2010/13/EU.](#)

⁵³ [COM\(2020\) 825 final.](#)

⁵⁴ [Kodeks postupanja za borbu protiv nezakonitog govora mržnje na internetu.](#)

govora mržnje⁵⁵ te terorističkog i nasilnog ekstremističkog sadržaja na internetu, uključujući antisemitske sadržaje.

U skladu s **akcijskim planom za borbu protiv dezinformiranja**⁵⁶ i **akcijskim planom za europsku demokraciju**⁵⁷ Komisija i Europska služba za vanjsko djelovanje (ESVD) i dalje će posebnu pozornost posvećivati analizi kampanja dezinformiranja, govora mržnje, poticanja na nasilje i ekstremističku retoriku te odgovoru na njih, među ostalim u okviru radne skupine ESVD-a East StratCom. Osim toga, **Kodeks dobre prakse u suzbijanju dezinformacija**⁵⁸ u procesu je poboljšavanja⁵⁹, čime se pridonosi i uspješnijoj borbi protiv antisemitizma na internetu. Organizacije civilnog društva blisko surađuju s Komisijom i internetskim platformama kako bi primijenile Kodeks postupanja i Kodeks dobre prakse.

Nove tehnologije donose nove mogućnosti za poboljšanje života ljudi, ali mogu i zaoštriti diskriminaciju i povećati količinu štetnih sadržaja na internetu, uključujući antisemitske sadržaje. Cilj je **Akta o umjetnoj inteligenciji**⁶⁰ spriječiti da visokorizični sustavi umjetne inteligencije šire diskriminaciju i predrasude, uključujući antisemitsku mržnju. Algoritmi umjetne inteligencije mogu se upotrebljavati i za jačanje pozitivnih poruka i protuargumentacije okupljanjem stručnjaka radi suzbijanja antisemitizma, teorija zavjere i negiranja holokausta na internetu.

Ključne mjere:

Komisija će:

- intenzivirati borbu protiv antisemitizma na internetu podupiranjem uspostave **europske mreže pouzdanih prijavitelja i židovskih organizacija** u cijeloj Europi, u skladu s Kodeksom postupanja. Podupirat će i Europski opservatorij digitalnih medija i njegova nacionalna središta u **povećanju kapaciteta njihovih provjeravatelja činjenica** u vezi s dezinformacijama te će surađivati s neovisnim organizacijama u razvoju protuargumentacije, među ostalim i na jezicima koji nisu jezici EU-a,
- organizirati **hakaton** kako bi se olakšala razmjena među stručnjacima i razvili novi inovativni načini suzbijanja antisemitizma u internetskom i digitalnom okruženju,
- surađivati s industrijom i IT poduzećima u **spriječavanju nezakonitog isticanja i prodaje nacističkih simbola, suvenira i literature** na internetu,
- provesti **sveobuhvatnu analizu podataka** kako bi se bolje razumjela raširenost antisemitizma na internetu, odnosno kako se i kuda širi,
- uključiti pitanje antisemitskoga govora mržnje u predstojeću ažuriranu strategiju „**Bolji internet za djecu**”.

Države članice potiče se da:

- **podupiru, među ostalim i financijski, organizacije civilnog društva** u borbi protiv antisemitskoga govora mržnje, dezinformacija i teorija zavjere na internetu, na odgovarajućim jezicima,
- **jačaju kapacitete** nacionalnih tijela za izvršavanje zakonodavstva i pravosudnih

⁵⁵ [Stopping Hate Speech Online: Europol Coordinates First Europe-Wide Action Day](#) (Stop govoru mržnje na internetu: Europol koordinira prve dane djelovanja na europskoj razini), 5. studenoga 2020.

⁵⁶ [JOIN\(2018\) 36 final.](#)

⁵⁷ [COM\(2020\) 790 final.](#)

⁵⁸ [Kodeks dobre prakse u suzbijanju dezinformacija.](#)

⁵⁹ [COM\(2021\) 262 final.](#)

⁶⁰ [COM\(2021\) 206 final.](#)

1.4. Borba protiv antisemitske diskriminacije

Židovi se izlažu diskriminaciji, posebno kad se može vidjeti da su Židovi, tj. kad nose kipu ili ogrlicu s Davidovom zvijezdom ili kad otvoreno govore o svojem židovskom identitetu. Rizik od diskriminacije postoji i kad se prijavljuju za posao ili na radnome mjestu i u drugim područjima kao što su obrazovanje, zdravstvo ili stanovanje. Zakonodavstvom EU-a zabranjuje se diskriminacija na temelju rasnog ili etničkog podrijetla, vjere ili uvjerenja, uključujući antisemitizam. Konkretno, **Direktivom o rasnoj jednakosti**⁶¹ Židove se štiti od diskriminacije (uključujući uznemiravanje) na temelju „rasnog ili etničkog podrijetla” u određenim područjima života⁶², a **Direktivom o jednakosti pri zapošljavanju**⁶³ štiti ih se od diskriminacije ili uznemiravanja na temelju vjere ili uvjerenja u području zapošljavanja.

Nacionalna tijela za jednakost promiču, analiziraju, prate i podupiru jednako postupanje. Komisija će do 2022. predložiti novo zakonodavstvo za jačanje njihove uloge. Poveljama o raznolikosti organizacije se potiče da osmišljavaju i provode politiku raznolikosti i uključenosti na radnome mjestu. Platforma EU-a za povelje o raznolikosti uspostavljena je kako bi se omogućila razmjena i iznošenje iskustava i dobre prakse na temelju postojećih povelja⁶⁴. U poveljama bi se osim toga sustavno trebala uzimati u obzir specifična problematika utvrđivanja i suzbijanja antisemitizma na radnome mjestu.

Podaci o jednakosti koji se odnose na Židove relativno su malobrojni zbog osjetljivosti prikupljanja podataka na temelju rasnog ili etničkog podrijetla, vjere ili uvjerenja i zato što su europski Židovi prilično mala skupina pa zbog toga nema toliko dostupnih zbirnih podataka iz većih istraživanja. Skupina EU-a na visokoj razini za nediskriminaciju, jednakost i raznolikost u okviru posebne podskupine podupire države članice u prikupljanju podataka za analizu jednakosti uz potpuno poštovanje temeljnih prava⁶⁵. Nadalje, Komisija će provesti niz mjera za uklanjanje rasnih i etničkih stereotipa s medijima, civilnim društvom i predstavnicima osoba manjinskog rasnog ili etničkog podrijetla te će pokrenuti mjere za dosljedan pristup prikupljanju podataka o jednakosti, posebno u pogledu podataka razvrstanih prema rasnom ili etničkom podrijetlu⁶⁶.

Ključne mjere:

⁶¹ [Direktiva 2000/43/EZ](#).

⁶² Zapošljavanje i strukovno osposobljavanje, socijalna zaštita, uključujući socijalnu sigurnost, socijalne povlastice, obrazovanje te pristup robi i uslugama i opskrba njima, uključujući stanovanje.

⁶³ [Direktiva 2000/78/EZ](#).

⁶⁴ [Platforma EU-a za povelje o raznolikosti](#)

⁶⁵ [Podskupina za podatke o jednakosti, Agencija EU-a za temeljna prava, 2019.](#)

⁶⁶ [Akcijski plan za antirasizam, COM\(565\) final.](#)

Komisija će:

- predložiti **obvezujuće standarde za nacionalna tijela za jednakost** do 2022. i surađivati s mrežom **Equinet**⁶⁷ i tijelima za jednakost kako bi se povećalo njihovo znanje o antisemitizmu,
- podržati države članice u **pripremi i provedbi reformi** za suzbijanje diskriminacije u školama općenito, a posebno antisemitizma, u okviru Instrumenta za tehničku potporu, među ostalim na višedržavnoj razini kako bi se omogućilo bližu suradnju i nadovezalo na primjere dobre prakse,
- uključiti podatke o antisemitizmu i Židovima u EU-u u **prikupljanje i upotrebu podataka o jednakosti** na temelju rasnog ili etničkog podrijetla i vjere ili uvjerenja.

Države članice potiče se da:

- osiguraju **primjerenu opremljenost nacionalnih tijela za osiguravanje jednakosti** kako bi se slučajevi antisemitske diskriminacije na odgovarajući način rješavali i prijavljivali,
- **rade na uklanjanju antisemitske diskriminacije** u svim područjima, uključujući obrazovanje i osposobljavanje, zapošljavanje, zdravstvo i stanovanje, ciljanim mjerama kao što su osposobljavanje i senzibiliziranje.

1.5. Europska komisija kao uzor

U okviru vlastite strategije za ljudske resurse Komisija će nastaviti težiti **uključivom i raznolikom radnom okruženju**⁶⁸ **bez antisemitizma** s pomoću politika za promicanje raznolikosti i jednakosti kojima se sprječavaju uznemiravanje, diskriminacija i bilo kakav oblik rasizma. Konkretno, nastaviti će educirati svoje osoblje o antisemitizmu i načinima borbe protiv njega te povećati razumijevanje židovskog načina života i kulture, među ostalim u okviru općeg naglaska na temeljnim europskim vrijednostima kao što je poštovanje manjinskih skupina. Osposobljavanjem će se obuhvatiti i nesvjesne predrasude, uključujući one koje se temelje na percepciji vjere ili uvjerenja. Komisija će nastaviti obilježavati holokaust internim događanjima za osoblje i inicijativama za senzibiliziranje te će nastaviti biti domaćin godišnje Euro-Hanuke⁶⁹ i time uvažavati raznolikost među osobljem. Komisija poziva ostale institucije EU-a da poduzmu korake za poticanje raznolikosti i uključivanja na svojim radnim mjestima.

Ključne mjere:

⁶⁷ Europska mreža tijela za ravnopravnost.

⁶⁸ Europska komisija osnovala je svoj Ured za raznolikost i uključivanje u studenome 2020.

⁶⁹ [Židovski blagdan svjetlosti](#).

Komisija će:

- nastaviti primjenjivati **pristup nulte tolerancije na antisemitske incidente unutar institucije** koristeći kao referencu definiciju IHRA-e,
- osigurati **osposobljavanje za ciljano osoblje**, kao što su stručnjaci za ljudske resurse, kako bi prepoznali antisemitizam na temelju definicije IHRA-e i organizirati studijske posjete, primjerice Izraelu,
- poticati korištenje fleksibilnih **radnih aranžmana** kako bi se svim zaposlenicima omogućilo slavljenje vlastitih vjerskih blagdana,
- pozvati europske škole da osiguraju da svi učenici uče o židovskoj kulturi u Europi, holokaustu i antisemitizmu te da **obilježavaju godišnji Međunarodni dan sjećanja na holokaust**, među ostalim uz mogućnost posjeta spomen-obilježjima.

II. ZAŠTITA I NJEGOVANJE ŽIDOVSKJE KULTURE U EU-u

Bojim se da sam poživjela dovoljno dugo da vidim stvari za koje sam mislila da će ih povijest zauvijek odbaciti, ali one su se samo pritajile.

— Liliana Segre (preživjela holokaust)

Kako bi Židovi u potpunosti sudjelovali u europskom životu, neophodno je da se osjećaju sigurnima i zaštićenima. Međutim, židovsku zajednicu najviše brine upravo sigurnost⁷⁰. 38 % Židova razmišljalo je o iseljavanju jer se ne osjeća sigurno u EU-u⁷¹.

Trećina (34 %) Židova barem povremeno izbjegava posjete židovskim događanjima ili mjestima jer se ondje ili na putu tamo **ne bi osjećali sigurno**⁷².

Nekoliko smrtonosnih terorističkih napada u više zemalja Europe pokazalo je da židovski prostori nisu uvijek primjereno zaštićeni. Iako su nacionalna tijela odgovorna za zaštitu svih građana, većina židovskih zajednica i organizacija civilnog društva morala je uložiti znatna financijska sredstva u vlastite sigurnosne mjere.

2.1. Suzbijanje nasilnog ekstremizma i terorizma usmjerenog protiv Židova

Strategijom za sigurnosnu uniju⁷³ za razdoblje od 2020. do 2025. želi se zajamčiti sigurnost sviju u EU-u, u skladu s vrijednostima i načelima EU-a. Agenda EU-a za borbu protiv terorizma 2020.⁷⁴ obuhvaća intenziviranje borbe protiv terorizma i nasilnog ekstremizma te jačanje otpornosti EU-a na terorističke prijetnje.

U skladu s akcijskim planom iz 2017. za zaštitu javnih prostora uključujući vjerske objekte⁷⁵, Komisija je izdala niz smjernica⁷⁶ te stavila na raspolaganje alate i osposobljavanje⁷⁷ u okviru

⁷⁰ 47 % europskih Židova zabrinuto je da će postati žrtva antisemitske verbalne uvrede ili uznemiravanja, a 40 % strahuje od fizičkog napada u sljedećih 12 mjeseci. ([Drugo istraživanje Agencije EU-a za temeljna prava 2018.](#))

⁷¹ [Drugo istraživanje Agencije EU-a za temeljna prava iz 2018.](#)

⁷² [Drugo istraživanje Agencije EU-a za temeljna prava iz 2018.](#)

⁷³ [COM\(2020\) 605 final.](#)

⁷⁴ [COM\(2020\) 795 final.](#)

⁷⁵ [COM\(2017\) 612 final.](#)

potpore radu država članica i vjerskih zajednica u tom području. U zaključcima Vijeća o zaštiti javnih prostora u lipnju 2021.⁷⁶ naglašeno je da su posebne zaštitne mjere potrebne za vjerske objekte.

Potrebna je još bolja suradnja javnih tijela s vjerskim vođama i zajednicama vjernika, uključujući židovsku zajednicu, kako bi se poboljšala svijest o sigurnosti te u okviru aktivnosti za izgradnju povjerenja povećalo sudjelovanje zajednica i smanjila njihova ranjivost. U tom kontekstu promicat će se dobre prakse i osposobljavanje u području zaštite vjerskih objekata, koji su sve češće meta terorističkih napada. Uz to, Komisija će **organizirati konferenciju na visokoj razini** na temu zaštite židovskih zajednica u EU-u.

U okviru potpore zaštiti javnih prostora Komisija će nastaviti pružati potporu državama članicama i židovskim zajednicama u **poboljšavanju zaštite vjerskih objekata**. Sljedeći poziv na podnošenje prijedloga objavit će se 2022. te se njime predviđa povećanje ukupnog iznosa sredstava na 24 milijuna EUR. Kako bi se bolje razumjelo posebne rizike za sigurnost Židova, bolje ih se zaštitilo, djelotvornije sprječavalo napade i bolje reagiralo na konkretne sigurnosne prijetnje, Komisija će zajedno s Obavještajnim i situacijskim centrom Europske unije ispitati mogućnost uvođenja **redovitih EU-ovih procjena prijetnji usmjerenih posebno na Židove, njihove zajednice i vjerske objekte**.

Kako bi se suzbio nasilni ekstremizam, neophodno je jačati naša demokratska društva i povećati otpornost društva na ekstremističke ideologije. Antisemitizam je prisutan u nizu ekstremističkih ideologija, od džihadizma do nasilne ekstremne desnice. Radikalizacija, novačenje i priprema terorističkih napada često se odvijaju na internetu. Zbog toga se u **Uredbi o borbi protiv širenja terorističkih sadržaja na internetu**⁷⁹ zahtijeva da internetske platforme aktivnije djeluju kako bi otkrile takve sadržaje i da ih uklanjaju u roku od najviše sat vremena.

Ključne mjere:

Komisija će:

- osigurati financijska sredstva EU-a za potporu projektima koji su usmjereni na **zaštitu javnih prostora i vjerskih objekata** te u suradnji s državama članicama izraditi pregled postojećih nacionalnih sigurnosnih mjera i mjera zaštite,
- nastaviti financirati **istraživanja i inovacije**, prvenstveno u okviru programa Obzor Europa, kako bi bolje razumjela aktualne trendove radikalizacije te sredstva i načine kako ih djelotvorno spriječiti i reagirati na njih,
- intenzivirati **operativnu potporu** državama članicama i židovskim zajednicama pružanjem osposobljavanja u području sigurnosnih mjera. To će uključivati posjete EU-ovih savjetnika za sigurnost državama članicama kako bi uspostavili **mrežu instruktora** za zaštitu vjerskih objekata,
- ukazati, preko **Mreže za osvješćivanje o radikalizaciji**, na posebnu važnost i posljedice antisemitizma u okviru rada na sprječavanju i suzbijanju nasilnog ekstremizma,
- blisko **suradivati s Europolom**, uključujući njegovu jedinicu EU-a za prijavljivanje neprihvatljivog internetskog sadržaja, u borbi protiv antisemitskog terorizma i nasilnog ekstremizma na internetu, poduzimati mjere protiv skupina i pojedinaca koji šire terorističke sadržaje na internetu te osigurati **brzu provedbu Uredbe o**

⁷⁶ [Guideline – Building Perimeter Protection](#) (Smjernice – Zaštita kruga oko zgrada), JRC, 2020.

⁷⁷ Komisija svake jeseni za pripadnike vjerskih zajednica organizira predavanja na temu zaštite javnih prostora.

⁷⁸ [Zaključci Vijeća o zaštiti javnih prostora](#), 7. lipnja 2021.

⁷⁹ [Uredba \(EU\) 2021/784](#).

terorističkim sadržajima na internetu,

- sudjelovati u sjećanju na **žrtve terorističkih napada, uključujući putem digitalnog zida žrtava.**

Države članice potiče se da:

- donesu neophodne mjere kako bi **osigurale zaštitu židovskih prostora** te osiguraju dovoljnu financijsku ili drugu potporu, uključujući i iz nacionalnih godišnjih programa **EU-ova Fonda za unutarnju sigurnost – programa za policiju,**
- integriraju i upotrebljavaju alate i smjernice EU-a⁸⁰ **za zaštitu vjerskih objekata** u okviru nacionalnih strategija za borbu protiv antisemitizma,
- zatraže **Europolovu pomoć u protuterorističkim aktivnostima** na internetu i izvan njega te u povezanim istragama, uključujući one povezane s rasizmom, ksenofobijom i antisemitizmom.

2.2. Njegovanje židovske kulture i slobode vjere ili uvjerenja

Židovska kultura dio je raznolikosti EU-a. Židovi mogu biti sekularni, liberalni, reformistički, agnostici, ortodoksni ili ultraortodoksni; Aškenazi ili Sefardi; podrijetlom iz bivšeg Sovjetskog Saveza, Bliskog istoka, srednje Azije, Afrike ili drugih mjesta. Mnogi Židovi djeca su iz miješanih brakova, što je još više pridonijelo njihovoj raznolikosti podrijetla i uvjerenja⁸¹. Međutim, unatoč dugoj prisutnosti Židova u Europi, javnost relativno malo zna o **židovskoj kulturi i judaizmu**. Samo 3 % Europljana kaže da su „vrlo dobro informirani” o židovskoj povijesti, običajima i praksama, dok 68 % kaže da o njima „malo znaju”⁸². Kako bi se uklonile predrasude i u potpunosti prihvatila **židovska kultura kao dio europskog društva**, potrebno je u javnosti povećati svijest i znanje o povijesti Židova i njihove kulture⁸³.

Židovi izražavaju svoju pripadnost poštovanjem posebnih kulturnih, tradicijskih i vjerskih praksi, uz prisjećanje na povijest svojeg naroda i poučavanje budućih generacija. Jedna od tih praksi je proljetni festival *Tubišvat* (Nova godina stabala), židovski praznik posvećen očuvanju prirode; na taj se dan u znak slavlja sadi drveće.

Još jedna takva praksa je *Šehita*, košer klanje⁸⁴ životinja. U presudi o obrednom klanju iz prosinca 2020. Sud Europske unije⁸⁵ priznao je da države članice mogu donijeti druge nacionalne propise na temelju domaćeg konteksta, uz osiguravanje poštovanja članka 10. stavka 1. Povelje⁸⁶, kako bi se osigurala pravedna ravnoteža između poštovanja slobode iskazivanja vjeroispovijedi i zaštite dobrobiti životinja⁸⁷.

⁸⁰ Npr. alat za procjenu ranjivosti i [EU-ov sažeti vodič za zaštitu vjerskih objekata](#).

⁸¹ *Jews in Europe at the turn of the millennium: population trends and estimates* (Židovi u Europi na prijelazu tisućljeća: demografski trendovi i procjene), Sergio DellaPergola i Daniel Staetsky, European Jewish Demography Unit/JPR, 2020.

⁸² [Eurobarometar 484: Percepcije antisemitizma, siječanj 2019.](#)

⁸³ Za 82 % Židova u EU-u zabrana obrezivanja predstavljala bi problem, dok bi za 69 % zabrana tradicionalnog klanja predstavljala problem ([Drugo istraživanje Agencije EU-a za temeljna prava iz 2018.](#)).

⁸⁴ Tradicionalno klanje (*Šehita*) je praksa košer klanja životinja u kontekstu propisane prakse za potrebe proizvodnje hrane. Za 69 % Židova zabrana tradicionalnog klanja predstavljala bi problem ([Drugo istraživanje Agencije EU-a za temeljna prava iz 2018.](#)).

⁸⁵ [Predmet C-336/19; Centraal Israëlitisch Consistorie van België i drugi](#), 17. prosinca 2020.

⁸⁶ Članak 10. stavak 1.: „Svatko ima pravo na slobodu izražavanja. To pravo uključuje slobodu mišljenja te primanja i širenja informacija i ideja bez miješanja tijela javne vlasti i bez obzira na granice.”

⁸⁷ Točka 71. presude. U skladu s Uredbom Vijeća (EZ) br. 1099/2009 tradicionalno klanje dopušteno je u mjeri koja je potrebna za ispunjavanje potreba vjerskih zajednica na koje se to odnosi, a stroža pravila država članica moraju biti odgovarajuće opravdana.

Židovska kultura može prosperirati samo u uključivom društvu, na temelju bliskih veza i povjerenja s drugim zajednicama, uključujući novopridošle, posebno na lokalnoj razini. Kultura može imati važnu ulogu u razvoju uključivog društva. Od glazbe do filmova i scenskih umjetnosti, kulturni sektor je važan akter u promicanju uključivosti i borbe protiv svih oblika diskriminacije. **Komisija pruža potporu židovskoj kulturi i umjetnosti** u okviru EU-ovih programa financiranja, na primjer programa Kreativna Europa, te se suprotstavlja stereotipima – uključujući i stereotipe o Židovima – u europskom društvu.

Sport i mediji također imaju važnu ulogu u njegovanju uključivosti. Na primjer, neki nacionalni nogometni savezi i klubovi već sankcioniraju antisemitske ispade i incidente. Komisija će održavati bliske kontakte s inicijativama civilnog društva i drugim relevantnim akterima u borbi protiv antisemitizma i rasizma u nogometu u sklopu predstojećeg sporazuma o suradnji s UEFA-om (2022.–2024.) i suzbijanju antisemitizma u sportu općenito, u suradnji s drugim partnerskim organizacijama, uključujući i putem kampanja u društvenim medijima. Stereotipi su prisutni i u medijima. Uz poštovanje slobode tiska Komisija će podupirati **edukaciju novinara** kako bi u svojem radu mogli prepoznati sve oblike antisemitizma i pristranosti koje iz toga proizlaze.

Ključne mjere:

Komisija će:

- educirati javnost o židovskoj kulturi putem **informativne kampanje** u bliskoj suradnji sa židovskim zajednicama, uključujući i kroz **međukulturni i međureligijski dijalog** i aktivnosti,
- poticati veze između **židovske tradicije sađenja stabala** na praznik *Tubišvat*, uključujući u okviru školskih aktivnosti, i **EU-ove obveze sadnje 3 milijarde dodatnih stabala** u sklopu strategije za biološku raznolikost i šume za 2030., kako bi se zajednice bolje međusobno upoznale te se promicala vidljivost⁸⁸,
- pomagati u **razmjeni praksi** između javnih tijela i židovskih i muslimanskih zajednica u vezi klanja u skladu s vjerskim tradicijama, na temelju iskustava međunarodnih organizacija kao što su UN, OSCE/ODIHR i Vijeće Europe,
- boriti se protiv antisemitizma i njegovati židovsku kulturu na **regionalnoj i lokalnoj razini**, uključujući pripremu i izradu **vodiča za dobre prakse i edukaciju** za organizacije koje djeluju na regionalnoj ili lokalnoj razini,
- podupirati razmjenu dobre prakse u informiranju migranata o vrijednostima EU-a, uključujući borbu protiv antisemitizma, preko **Europske mreže za integraciju**, na primjer radom s migrantima u svojstvu ambasadora za vrijednosti EU-a.

Države članice potiče se da:

- **političkim i pravnim mjerama** osiguraju da vjerske grupe i zajednice, uključujući Židove, mogu živjeti u skladu sa svojim vjerskim i kulturnim tradicijama,
- **senzibiliziraju** opću javnost za **židovsku kulturu i tradiciju**, uključujući javnim obilježavanjem datuma koji su važni za židovski narod, te financiranjem projekata i provođenjem kampanja.

2.3. Zaštita židovske baštine

Židovska kulturna baština sastavni je dio europske kulture. Istrebljenje židovskih zajednica u holokaustu promijenilo je europski krajobraz te su mnoge zgrade, groblja i druga židovska

⁸⁸ [COM\(2020\) 380 final](#).

baština ostali napušteni ili neodržavani. Ta „baština bez ljudi” sad je u mnogim slučajevima u lošem stanju ili je izložena propadanju.

U **Europskom okviru za djelovanje u području kulturne baštine**⁸⁹ postoje posebne mjere za židovska groblja u Europi. Europska kulturna baština, uključujući židovsku baštinu, financira se iz niza politika i programa EU-a, među kojima su Kreativna Europa, Obzor Europa, Erasmus+, CERV i fondovi kohezijske politike. U Okvirnoj konvenciji Vijeća Europe o vrijednosti kulturne baštine za društvo (Konvencija iz Fara)⁹⁰ naglašeni su važni aspekti baštine koji se odnose na ljudska prava i demokraciju te se promiče razumijevanje baštine u njezinim širim aspektima i njezine veze sa zajednicama i društvom⁹¹. U Terezinskoj deklaraciji o imovini iz doba holokausta i povezanim pitanjima⁹², koju su sve države članice potpisale 2009.⁹³ izneseno je nekoliko mjera restorativne pravde za žrtve nacističkih progona i njihove potomke. U kontekstu inicijative DiscoverEU⁹⁴ mlade se turiste potiče da posjete lokalitete kulturne baštine u Europi kako bi je bolje upoznali.

Ključne mjere:

Komisija će:

- pozvati gradove koji se prijavljuju za titulu **Europske prijestolnice kulture** da posebnu pažnju posvete proučavanju povijesti svojih manjina, uključujući i židovsku zajednicu,
- iskoristiti **Dane europske baštine**, zajedničku inicijativu Vijeća Europe i Komisije, da se skrene pozornost na židovsku baštinu širom Europe,
- poticati **Projekt židovske digitalne kulturne obnove**⁹⁵, čiji je cilj izraditi sveobuhvatnu bazu podataka o kulturnim dobrima u vlasništvu Židova koja su oteli nacisti, prikupljati primjere dobre prakse i predlagati aktivnosti edukacije,
- pokrenuti pripremna djelovanja za **zaštitu židovskih groblja u Europi**, na temelju rezultata dvaju prethodnih pilot-projekata Europskog parlamenta u tom području⁹⁶ te poticati povezivanje skupina koje nastoje očuvati židovska groblja,
- promicati **posjete mladih** koji putuju po Europi lokalitetima židovske baštine u kontekstu inicijative **DiscoverEU**.

Države članice potiče se da:

- potiču i podupiru Dane europske baštine i pri tom ističu **židovsku baštinu u svojem nacionalnom kontekstu**, uključujući u sklopu nacionalnih muzeja, manifestacija koje financira država te umjetnosti,
- podupiru **održavanje i zaštitu židovske baštine** u skladu s konvencijom iz Fara,
- koriste mogućnosti financiranja koje pruža EU, uključujući **fond kohezijske politike**, za zaštitu židovske baštine,
- provedu **Terezinsku deklaraciju** iz 2009.

III. EDUKACIJA, ISTRAŽIVANJE I SPOMEN

⁸⁹ [Europski okvir za djelovanje u području kulturne baštine](#).

⁹⁰ [Konvenciju iz Fara](#) donio je Odbor ministara Vijeća Europe 13. listopada 2005., potpisivanje država članica omogućeno je 27. listopada 2005., a stupila je na snagu 1. lipnja 2011.

⁹¹ [Rezolucija 2309 \(2019\)](#).

⁹² [Terezinska deklaracija iz 2009.](#)

⁹³ Vidjeti i: [Zajednička izjava Europske komisije i češkog predsjedništva EU-a](#), potpisana 29. lipnja 2009.

⁹⁴ https://europa.eu/youth/discovereu_hr

⁹⁵ Baza podataka izrađena tijekom prve faze projekta dostupna je ovdje: <https://pilot-demo.jdcrp.org>.

⁹⁶ <https://www.esjf-surveys.org/>.

Kako je divno to da nitko ne mora čekati ni trenutak da bi počeo svijet činiti boljim.

— Anne Frank

Da bismo oblikovali budućnost Europe, potrebno je razumjeti njezinu prošlost. Znanje o antisemitizmu i o tome kako su Židovi živjeli u Europi tijekom stoljeća, te o posljedicama holokausta na židovski narod i europski kontinent neophodni su za razumijevanje antisemitizma danas, kako se ti zločini više nikad ne bi ponovili. **Edukacija i proučavanje židovske kulture, antisemitizma i holokausta** pri tome su od ključne važnosti i trebali bi biti usmjereni ne samo na holokaust, nego i na doprinos Židova europskom društvu.

U Komunikaciji o uspostavi **europskog prostora obrazovanja**⁹⁷ i Komunikaciji o novom **europskom istraživačkom prostoru**⁹⁸ obuhvaćena su pitanja uključenosti, jednakosti i nediskriminacije. Komisija je također predložila da države članice u istraživanju i inovacijama njeguju jednake mogućnosti kao zajedničku vrijednost, u kontekstu budućeg **pakta za istraživanja i inovacije**.

U **Akcijskom planu za digitalno obrazovanje** (2021.–2027.) naglasak je na važnosti borbe protiv dezinformacija i promicanju digitalne pismenosti u obrazovanju i osposobljavanju uz pomoć smjernica za nastavnike i nastavno osoblje, s ciljem poticanja kritičkog razmišljanja, tolerancije i jačanja internetske emancipacije. Nadalje, UNESCO i OSCE/ODIHR više su puta pozivali na promicanje edukacijskih programa u državama sudionicama, uključujući države članice EU-a, kako bi mladi bili svjesni važnosti međusobnog poštovanja i razumijevanja. UNESCO i OSCE/ODIHR obvezali su se da će poticati sustavnu edukaciju na temu antisemitizma, uključujući pripremu i uvođenje kurikuluma o borbi protiv suvremenih oblika antisemitizma⁹⁹.

3.1. Edukacija i proučavanje antisemitizma i židovske kulture

Svako bi dijete trebalo učiti o židovskoj kulturi i antisemitizmu u okviru sveukupne povijesti Europe. Učenjem o tome može se **mlade ljude učiniti otpornijima na antisemitske ideje** i ideologije te na sve oblike netolerancije i diskriminacije. Mogućnost kontakta sa židovskim zajednicama i njihovim pripadnicima te pripadnicima drugih manjina i vjera također može pomoći međusobnom razumijevanju. U okviru **Europske godine mladih 2022.** nudit će se i dodatne mogućnosti na tu temu. Škole i sveučilišta moraju biti sigurna mjesta za sve. Učitelje bi trebalo podržati da govore o antisemitizmu, holokaustu, židovskoj kulturi i povijesti, uključujući u multikulturnim razredima.

Komisija podržava proučavanje antisemitizma, židovske kulture i holokausta u okviru programa Obzor 2020. i Europa za građane, te će to nastaviti i u okviru njihovih programa sljednika – Obzor Europa¹⁰⁰ i CERV. Međutim, katedre za antisemitizam i za židovske studije na sveučilištima u EU-u nisu čvrsto povezane. Nema **glavnog centra za objedinjeno istraživanje** te problematike. Potrebno je intenzivirati istraživanja svih aspekata antisemitizma i židovske kulture u Europi komplementarno s istraživanjima holokausta.

EU je predvodnik u osiguravanju usporedivih podataka o antisemitskim percepcijama i iskustvima s antisemitizmom. **Istraživanje antisemitizma koje je provela Agencija EU-a**

⁹⁷ [COM\(2020\) 625 final](#).

⁹⁸ [COM\(2020\) 628 final](#).

⁹⁹ ODIHR je razvio niz resursa i programa za informiranje o diskriminaciji, zločinima iz mržnje, antisemitizmu i drugim oblicima netolerancije, uključujući protiv muslimana, kršćana i pripadnika ostalih vjera i uvjerenja. Više informacija na [internetskim stranicama OSCE-a/ODIHR-a](#).

¹⁰⁰ Na primjer, u prvim pozivima u okviru Obzora Europa financirat će se istraživanja raznih strukturnih oblika rasizma i ksenofobije, uzimajući u obzir nacionalne specifičnosti i interseksionalnost.

za temeljna prava (FRA) provest će se opet 2023. te u redovitim intervalima i nakon toga. Ispitivanje **Eurobarometra o percepcijama antisemitizma** u široj javnosti provest će se po drugi put 2024. i svakih pet godina nakon toga. Kako bi se dodatno unaprijedilo oblikovanje politika na temelju dokaza, potrebno je više istraživanja antisemitskih predrasuda u općoj javnosti.

Ključne mjere:

Komisija će:

- u suradnji s državama članicama i znanstvenom zajednicom poduprijeti osnivanje **europskog centra za istraživanje suvremenih oblika antisemitizma i židovske kulture i običaja**, pri čemu će se poticati multidisciplinarna istraživanja širom Europe i financirati **istraživanja** u okviru Obzora Europa, na temu raznih strukturnih oblika rasizma i ksenofobije, uzimajući u obzir nacionalne specifičnosti i interseksionalnost,
- podupirati razvoj mreže **mladih europskih ambasadora koji će održavati sjećanje na holokaust** u školama, sveučilištima i ustanovama za strukovno obrazovanje i osposobljavanje,
- financirati **anketiranje na razini EU-a na temu antisemitskih predrasuda** u široj javnosti u svim državama članicama, uključujući među mladima,
- podupirati države članice kako bi intenzivirale promicanje zajedničkih vrijednosti i uključivog obrazovanja te provele Preporuku Vijeća o promicanju zajedničkih vrijednosti, uključivog obrazovanja i europske dimenzije poučavanja¹⁰¹ uz pomoć nove **radne skupine za jednakost i vrijednosti u obrazovanju i osposobljavanju**, uključujući u pogledu židovske kulture i tradicije,
- podupirati aktivnosti, putem programa Erasmus+ i Europskih snaga solidarnosti, usmjerene na promicanje europskih vrijednosti i suzbijanje svih vrsta diskriminacije i netolerancije, **uključujući antisemitizam**, njegovanjem građanskog odgoja i obrazovanja te sudjelovanja građana u demokratskom životu,
- podupirati **edukaciju obrazovnih radnika** u suradnji s UNESCO-om i OSCE-om/ODIHR-om na temelju njihovih smjernica za „Suzbijanje antisemitizma educiranjem” za oblikovatelje politika i ustanove za obrazovanje nastavnika,
- podupirati države članice, u okviru Instrumenta za tehničku potporu, u osmišljavanju i **provedbi reformi u školama** usmjerenih na suzbijanje diskriminacije općenito, a posebno antisemitizma.

Države članice potiče se da:

- promiču **znanje o židovskoj kulturi, antisemitizmu i holokaustu** putem obrazovanja i istraživanja te da potiču komunikaciju s lokalnim zajednicama gdje god je to moguće,
- priopćuju i evidentiraju incidente **antisemitske diskriminacije u školama** i podupiru ravnatelje škola i nastavnike da ih sprječavaju i na njih odgovarajuće reagiraju.

3.2. Edukacija, istraživanje i sjećanje na holokaust

Holokaust je obilježio europsku povijest; u njemu je ubijeno šest milijuna židovske djece, žena i muškaraca. Iako su Židovi bili prioriteta meta nacističkog režima, progonjene su i druge skupine, uključujući Rome, osobe s invaliditetom, Slavene, Jehovine svjedoke, LGBTIQ osobe i političke disidente.

¹⁰¹ [Preporuka Vijeća \(2018/C 195/01\)](#), 22. svibnja 2018.

Preživjele žrtve holokausta svoja su svjedočanstva desetljećima iznosile kao dio tradicije **spomena**. Danas su svi preživjeli već stari ljudi ili umrli. Oni koji su bili odrasli tijekom Drugog svjetskog rata i najbolje se sjećaju holokausta više nisu s nama. Čuvanje i poštovanje sjećanja na njih, osiguravanje da se njihove priče ne zaborave i da se točno prenesu, te prenošenje sjećanja u novim medijima zadatak su i dužnost ove i budućih generacija Europljana.

Danas svaki dvadeseti Europljanin nikad nije čuo za holokaust, a manje od polovine Europljana misli da se o njemu dovoljno uči u školama¹⁰². **Obrazovanje i istraživanja** imaju ključnu ulogu u informiranju o holokaustu.

Slobodna, otvorena i neovisna istraživanja jedna su od glavnih vrijednosti u demokracijama. Istraživanje svih aspekata holokausta važno je i kako bi se bolje razumjelo kako je holokaust bio moguć u Europi. Financirana s 25 milijuna EUR u razdoblju od 2010. do 2024.¹⁰³, **Europska infrastruktura za istraživanje Holokausta (EHRI)**¹⁰⁴, kao najveća svjetska znanstvena inicijativa na temu holokausta koju financira EU, povezuje istraživačku zajednicu tako što stavlja na raspolaganje raspršene izvore u vezi s holokaustom po Europi i šire. EHRI će u tom pogledu proširiti fokus svojih istraživanja na iskaze antisemitizma koji su doveli do holokausta.

Potrebno je razviti nove načine za informiranje, posebno u lokalnom kontekstu, u kojem mjesta gdje se holokaust događao – od sinagoga i drugih mjesta koja su važna za židovsku kulturu do mjesta skrivanja i mjesta strijeljanja – često nisu obilježena. To može uključivati **mrežu koja omogućuje da učenici, znanstvenici i opća javnost prate kontinuitet židovske prisutnosti u Europi** tijekom stoljeća, kao i potporu lokalnim inicijativama za posjete i obnovu kulturnih i spomen-obilježja.

Komisija će također njegovati **javnu debatu** (na internetu ili primjerice u gradskim vijećnicama) o važnosti holokausta u EU-u kao multikulturalnom društvu te podupirati stvaranje otvorenog **Europskog spomenika na holokaust** u Bruxellesu, koji će biti povezan s umjetničkim djelima i manifestacijama u glavnim gradovima EU-a.

Ključne mjere:

Komisija će:

- podupirati, među ostalim i financijski, **stvaranje mreže memorijalnih mjesta gdje su se strahote holokausta zbivale**, u suradnji s lokalnim zajednicama,
- osigurati **financijska sredstva za projekte u okviru potprograma za europsko sjećanje** programa CERV kako bi se obilježavalo sjećanje na holokaust, među ostalim **digitalizacijom arhiva i svjedočanstava** preživjelih žrtava holokausta,
- i dalje biti prisutna na **danima sjećanja na holokaust i povezanim događanjima** na razini EU-a i na nacionalnoj razini te ih podržavati, u suradnji s predstavništvima Komisije u državama članicama i delegacijama EU-a.

Države članice potiče se da:

- **javno obilježavaju sjećanje na holokaust** u bliskoj suradnji sa židovskom zajednicom, među ostalim uz sudjelovanje nacionalnih parlamenata,
- osiguraju da je **univerzalnost holokausta vidljiva u obrazovnom sustavu** te

¹⁰² Dvije trećine Europljana uvjereni su da održavanje sjećanja na holokaust pomaže osigurati da se takvi zločini nikad više ne ponove. (CNN-ova anketa: Antisemitizam u Europi – sjena nad Europom, 2018.)

¹⁰³ EHRI, koji se financira iz EU-ovih okvirnih programa za istraživanje i inovacije, trenutačno je u procesu transformacije u dugoročnu europsku infrastrukturu koja se oslanja na zajedničko financiranje država članica.

¹⁰⁴ <https://www.ehri-project.eu/>.

ocjenjuju uspjeh poučavanja o holokaustu, uključujući u multietničkim i kulturno raznolikim razredima,

- **postanu aktivni partneri u provedbi infrastrukture EHRI-ja**, uključujući pružanjem financijske potpore.

3.3. Negiranje holokausta, iskrivljavanje činjenica i trivijalizacija

Negiranje holokausta, iskrivljavanje činjenica i trivijalizacija nažalost su u porastu. 53 % Europljana smatra da je negiranje holokausta problem u njihovim zemljama¹⁰⁵. 62 % Židova je barem povremeno vidjelo ili čulo osobe nežidovskog podrijetla kako govore da je holokaust mit ili da je preuveličan¹⁰⁶. Negiranje holokausta, iskrivljavanje činjenica i trivijalizacija često se koriste pri poticanju mržnje protiv židovskog naroda i u pokušajima prekrajanja europske i židovske povijesti. Korozivne efekte takvih djelovanja na kolektivno povijesno sjećanje te na stabilnost i koheziju naših demokratskih društava ne bi trebalo podcjenjivati te na njih treba konkretno reagirati. Govor mržnje koji se odnosi na odobravanje, poricanje ili teško trivijaliziranje holokausta zabranjen je Okvirnom odlukom o suzbijanju rasizma i ksenofobije¹⁰⁷.

Za potrebe educiranja i senzibiliziranja Komisija u suzbijanju te pojave surađuje s IHRA-om u okviru Stalnog međunarodnog partnerstva pri čemu primjenjuje IHRA-inu definiciju negiranja i iskrivljavanja holokausta¹⁰⁸. Jedan od primjera je kampanja informiranja #ProtectTheFacts¹⁰⁹, čiji je cilj borba protiv iskrivljavanja činjenica o holokaustu. **Zajedno s IHRA-om i UNESCO-om** Komisija će i dalje razvijati druge inicijative na temelju Preporuke IHRA-e za prepoznavanje dezinformacija o holokaustu i njihovo suzbijanje¹¹⁰.

Ključne mjere:

Komisija će:

- promicati upotrebu **IHRA-ime definicije negiranja i iskrivljavanja holokausta** za potrebe edukacije i senzibilizacije,
- sastaviti **priručnik dobre prakse za borbu protiv negiranja, iskrivljavanja činjenica i trivijaliziranja holokausta**,
- podržavati i jačati **kampanje na društvenim mrežama** zajedno s UNESCO-om, IHRA-om i drugim međunarodnim partnerima te skupinama civilnog društva radi jačanja svijesti o negiranju holokausta i iskrivljavanju činjenica o njemu te se aktivno boriti protiv tih pojava.

Države članice potiče se da se:

- aktivno uključe u **kampanje jačanja svijesti o problemu negiranja, iskrivljavanja činjenica i trivijaliziranja holokausta**.

IV. PREDVOĐENJE GLOBALNE BORBE PROTIV ANTISEMITIZMA

Svijet koji smo stvorili rezultat je našeg mišljenja, i ne može se promijeniti ako ne promijenimo svoje mišljenje.

— Albert Einstein

¹⁰⁵ Eurobarometar 484: Percepcije antisemitizma, siječanj 2019.

¹⁰⁶ Drugo istraživanje Agencije EU-a za temeljna prava iz 2018.

¹⁰⁷ Okvirna odluka Vijeća 2008/913/PUP od 28. studenoga 2008.

¹⁰⁸ IHRA-ina radna definicija negiranja i iskrivljavanja holokausta.

¹⁰⁹ <https://ec.europa.eu/newsroom/just/items/700272/default>; www.againstholocaustdistortion.org.

¹¹⁰ IHRA: [Preporuka za prepoznavanje dezinformacija o holokaustu i njihovo suzbijanje](#).

Procjenjuje se da u svijetu ima 15,2 milijuna Židova¹¹¹. Od toga u Izraelu živi 6,9 milijuna, odnosno 45 %. Druga najveća zajednica židovskog naroda je u SAD-u i broji oko 6 milijuna ljudi. U EU-u živi oko 1,5 milijuna Židova, a ostali su rasuti širom svijeta i žive na svim naseljenim kontinentima¹¹².

Antisemitske predrasude prisutne su širom svijeta. Prema istraživanjima organizacije Anti-Defamation League¹¹³ o mišljenjima i stavovima prema Židovima, 74 % osoba na Bliskom istoku i u sjevernoj Africi ima antisemitske stavove, iako su prisutni i određeni pozitivni signali, poput nedavne normalizacije odnosa Izraela i više zemalja u toj regiji^{114 115}. U zapadnoj Europi¹¹⁶ taj je udio 24 %, u istočnoj Europi 34 %, u Sjevernoj i Južnoj Americi 19 %, u Aziji 22 %, a u supsaharskoj Africi 23 %. Situacija i veličina židovskih zajednica razlikuju se od države do države. Židovi su izloženi riziku te se napadi i incidenti s antisemitskom pozadinom zbivaju širom svijeta. Na antisemitske se predrasude može naići i u zemljama u kojima nema židovskih zajednica.

U tom kontekstu Europska komisija potvrđuje svoju čvrstu i nedvosmisleni potporu globalnoj borbi protiv antisemitizma. Svi su oblici antisemitizma, poticanja na mržnju ili nasilje neprihvatljivi i nespojivi s vrijednostima i ciljevima Europske unije i njezinih država članica. Mora ih se suzbijati odlučnim djelovanjem na europskoj i na nacionalnoj razini. Za Europsku komisiju ta su načela neupitna. U svjetlu navedenog neophodno je uključivanje prevencije i borbe protiv antisemitizma u svim njegovim oblicima u sva područja politike.

4.1. Korištenje svih instrumenata za suzbijanje antisemitizma u okviru vanjskog djelovanja EU-a

EU se temelji na čvrstom opredjeljenju da promiče i štiti ljudska prava, demokraciju i vladavinu prava u cijelom svijetu. To opredjeljenje obilježava EU-ovu politiku proširenja i susjedstva, politike prema drugim zemljama izvan EU-a i djelovanje u međunarodnim organizacijama. Sve bi zemlje trebale štiti pravo svih, uključujući i Židove, da vjeruju, ne vjeruju ili promijene svoju vjeru ili uvjerenje, da javno iskazuju svoju vjeru ili uvjerenje, i da ih se ne diskriminira, ne progoni i da nisu izloženi nasilju zbog vjere ili uvjerenja, rasnog ili etničkog podrijetla. U **Akcijskom planu EU-a za ljudska prava i demokraciju** za razdoblje 2020.–2024. utvrđene su razine ambicije i prioriteti EU-a i njegovih država članica u tom području u odnosima sa zemljama izvan EU-a. U **Smjernicama o slobodi vjere i uvjerenja izvan EU-a iz 2013.**¹¹⁷ i **Smjernicama o nediskriminaciji u vanjskom djelovanju iz 2019.**¹¹⁸ navedeni su alati vanjske politike EU-a koji se trebaju koristiti u borbi protiv kršenja

¹¹¹ <https://www.jewishagency.org/jewish-population-5782/>.

¹¹² Sergio DellaPergola: *World Jewish Population 2019* (Židovi u svijetu 2019.), Sergio DellaPergola, u: Arnold Dashefsky i Ira M. Sheskin (ur.), *American Jewish Year Book 2019, The Annual Record of the North American Jewish Communities since 1899* (Godišnjak američkih Židova 2019. – Godišnje statistike židovskih zajednica u Sjevernoj Americi od 1899.);

World Jewish Population on Eve of New Year – 14.7 Million, Haaretz, (Židovi u svijetu na kraju godine – 14,7 milijuna, Haaretz).

¹¹³ <https://global100.adl.org/map>.

¹¹⁴ Ujedinjeni Arapski Emirati, Bahrein i Sudan (2020.) i Maroko (siječanj 2021.).

¹¹⁵ Početak gradnje sinagoge u Ujedinjenim Arapskim Emiratima još je jedan dobar primjer.

¹¹⁶ Potrebno je napomenuti da u istraživanjima organizacije Anti-Defamation League nema prosječnih podataka za EU, a kategorija „zapadna Europa” ne obuhvaća sve države članice EU-a. Za podatke po državi članici vidjeti [internetsku stranicu](#).

¹¹⁷ https://eeas.europa.eu/sites/default/files/06_hr_guidelines_religion_en.pdf.

¹¹⁸ https://eeas.europa.eu/sites/default/files/11_hr_guidelines_external_action_en.pdf.

slobode vjeroispovijesti ili uvjerenja te u borbi protiv diskriminacije, uključujući protiv Židova¹¹⁹.

EU će s pomoću **svih alata koji su mu na raspolaganju** pozivati partnerske zemlje da aktivno suzbijaju antisemitizam kako ga je definirala IHRA¹²⁰ u dijalozima o političkim i ljudskim pravima i široj suradnji s partnerskim zemljama. To će se podupirati u okviru tematskih i geografskih programa te EU-ove politike proširenja i susjedstva, uključujući proces stabilizacije i pridruživanja.

EU će aktivno surađivati u **zajedničkim djelovanjima za borbu protiv diskriminacije i antisemitizma** s međunarodnim organizacijama, posebno s Ujedinjenim narodima, Vijećem Europe i OSCE-om, te s regionalnim organizacijama¹²¹. EU će u svojoj suradnji s partnerskim zemljama intenzivirati nastojanja u sektoru obrazovanja i nastaviti promicati **potpunu usklađenost obrazovnih materijala sa standardima UNESCO-a** u pogledu mira, tolerancije, koegzistencije i nenasilja. Svi materijali koji su protivni tome opasnost su za mir i koegzistenciju te im nije mjesto u udžbenicima i učionicama.

Posebni izaslanik EU-a za ljudska prava i posebni izaslanik za slobodu vjere i uvjerenja izvan EU-a i dalje će se u svojem radu sustavno baviti antisemitizmom. Uz to, EU će **intenzivirati globalnu suradnju posebnih izaslanika i koordinatora** u suzbijanju antisemitizma.

Izrael je ključni partner Europske unije, uključujući u globalnoj borbi protiv antisemitizma. EU će dodatno podržavati **Seminar EU-a i Izraela na visokoj razini** na temu suzbijanja rasizma, ksenofobije i antisemitizma, koji svake godine suorganizira, s naglaskom na daljnjim operativnim mjerama.

Djelovanja s ciljem suzbijanja antisemitizma mogu se poduprijeti kroz tematski program **NDICI – Globalna Europa**¹²² u okviru inicijativa za ljudska prava i demokraciju te promicanje nediskriminacije. EU će u izobrazbu svojeg osoblja u delegacijama i sjedištima na temu ljudskih prava uključiti posebna predavanja o slobodi vjere i uvjerenja, uključujući borbu protiv antisemitizma.

Ključne mjere:

Komisija i visoki predstavnik će:

- poticati **borbu protiv** vjerske i etničke diskriminacije, uključujući **antisemitizam, u političkim dijalozima i dijalozima na temu ljudskih prava** i u okviru šire suradnje s partnerskim zemljama izvan EU-a,
- osiguravati **izobrazbu na temu temeljnih prava** i organizirati interkulturalne dijaloge za relevantne aktere, uključujući nastavno osoblje izvan EU-a,
- osigurati da se **vanjska sredstva EU-a**, u skladu s postojećim mjerama, **ne mogu pogrešno dodijeliti** za aktivnosti kojima se potiču mržnja i nasilje, uključujući protiv židovskog naroda¹²³,

¹¹⁹ Uz to, radni dokument službi Komisije o [pristupu razvoju temeljenom na ljudskim pravima](#) vodič je za osoblje EU-a za integraciju nediskriminacije u sve faze projekata. Doneseno 30.6.2021.

¹²⁰ [Definiciju IHRA-e podržale su ili prihvatile](#) zemlje izvan EU-a: Albanija, Australija, Argentina, Bahrein, Kanada, Gvatemala, Izrael, Moldova, Sjeverna Makedonija, Srbija, Južna Koreja, Ujedinjena Kraljevina, Sjedinjene Američke Države i Urugvaj.

¹²¹ Uključujući Organizaciju američkih država, koja je u lipnju 2021. uvela funkciju posebnog izaslanika za borbu protiv antisemitizma i Organizaciju islamske suradnje.

¹²² Instrument za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju.

¹²³ U skladu s Okvirnom odlukom Vijeća 2008/913/PUP od 28. studenoga 2008. o suzbijanju određenih oblika i načina izražavanja rasizma i ksenofobije kaznenopravnim sredstvima, člankom 136. Financijske uredbe, te dodatnim operativnim smjernicama iz 2018. za sprječavanje poticanja mržnje i nasilja.

- **intenzivirati nastojanja u sektoru obrazovanja** u cilju promicanja potpune usklađenosti nastavnih materijala sa standardima UNESCO-a u pogledu mira, tolerancije, koegzistencije i nenasilja, gdje je to potrebno,
- **poboljšati suradnju sa židovskim civilnim društvom** i vjerskim organizacijama kako bi se reagiralo na antisemitska djelovanja i ograničenja slobode vjere i uvjerenja, preko mreže EU-ovih delegacija i sjedišta,
- razmotriti **nove projekte financirane sredstvima EU-a** u susjedstvu EU-a i šire, usmjerene na sprječavanje i suzbijanje antisemitizma i njegovanje židovske kulture,
- poticati delegacije EU-a da **uključe izvješćivanje o antisemitskim incidentima u zemljama izvan EU-a** u svoja redovita politička izvješća,
- uložiti dodatan angažman u seminar EU-a i Izraela u **cilju jačanja suradnje EU-a i Izraela u borbi protiv antisemitizma**.

Države članice potiče se da:

- blisko surađuju na razini EU-a kako bi u okviru međunarodnih organizacija **zajednički suzbijale antisemitizam**,
- uključu **borbu protiv antisemitizma** kako ga je definirala IHRA u **sve svoje strategije i politike povezane s ljudskim pravima**,
- podupiru **projekte i organizacije** koje se bore protiv antisemitizma i njeguju židovsku kulturu širom svijeta.

4.2. Čuvanje židovskog kulturnog nasljeđa i spomen na holokaust

Židovsko kulturno nasljeđe vidljivo je na mnogim mjestima na Bliskom istoku, u Aziji i drugim mjestima u cijelom svijetu te svjedoči o povijesnoj prisutnosti židovskih zajednica na tim prostorima. Velik dio te baštine napušten je jer židovske zajednice tamo više ne postoje. Židovska kulturna baština, kao i sva baština, zajednički je i važan izraz kulturne raznolikosti te zaslužuje posebnu zaštitu širom svijeta. EU zajedno sa svojim državama članicama ima ključnu ulogu u pomaganju lokalnim, regionalnim i međunarodnim partnerima u **zaštiti kulturne baštine** izobrazbom, razvojem vještina i prijenosom znanja te intenzivnijom suradnjom¹²⁴. EU će podupirati **međukulturni i međuvjerski dijalog** kako bi se poboljšala zaštita kulturne baštine širom svijeta te će radom na zajedničkoj povijesti i sjećanju graditi temelje za zajednički mirni život zajednica u multikulturnom okruženju. EU će nastaviti promicati spomen na holokaust na međunarodnoj razini i **javno prozivati negiranje, iskrivljavanje činjenica i trivijalizaciju holokausta** u zemljama izvan EU-a, uključujući u okviru međunarodnih foruma.

Ključne mjere:

Komisija i visoki predstavnik će:

- promicati i podupirati **zaštitu, rehabilitaciju i revitalizaciju sveukupne baštine**, materijalne i nematerijalne, uključujući židovski baštinu, u skladu sa svojim politikama za međunarodne kulturne odnose i kulturnu baštinu,
- integrirati **međukulturni i međuvjerski dijalog u intervencije u vezi kulturne baštine**,
- nastojati uključiti **održavanje židovske baštine** u planiranje programa u susjedstvu i šire,
- i dalje organizirati **događanja na visokoj razini** na temu sjećanja na žrtve šoe i

¹²⁴ Komunikacija [Ususret Strategiji EU-a za međunarodne kulturne odnose](#) i [Zaključci Vijeća o EU-ovu strateškom pristupu kulturnoj baštini u sukobima i krizama](#) te povezani Koncept temelj su za djelovanja EU-a.

sudjelovati u njima (komemoracije, Dan sjećanja na holokaust).

Države članice potiče se da:

- pridonose, zajedno s EU-om u kontekstu UN-a, **zaštiti kulturne baštine** širom svijeta, **uključujući židovsku baštinu**, u skladu sa zaključcima Vijeća o strateškom pristupu kulturnoj baštini u sukobima i krizama,
- obilježavaju **Međunarodni dan sjećanja na holokaust** u suradnji s delegacijama EU-a preko svojih veleposlanstava u trećim zemljama i u međunarodnim organizacijama.

V. OSTVARIVANJE CILJEVA STRATEGIJE

Suzbijanje antisemitizma u EU-u zajednička je odgovornost i ovisi o zajedničkim naporima i djelovanjima na svim razinama. Institucije i agencije EU-a, države članice, međunarodne organizacije, židovske organizacije i zajednice, akteri u području ljudskih prava i civilno društvo – svi imaju ulogu u ostvarivanju ciljeva ove strategije. Komisija poziva Europski parlament, Vijeće i države članice da surađuju na provedbi ove strategije. Komisija poziva Odbor regija i Europski gospodarski i socijalni odbor da promiču dijalog s lokalnim i regionalnim tijelima i civilnim društvom, uključujući socijalne partnere, o tome kako postići da u europskom društvu više ne bude antisemitizma.

Komisija će aktivno podupirati provedbu predloženih političkih mjera s pomoću raznih mogućnosti financiranja i poziva države članice, židovske organizacije i zajednice te aktere civilnog društva da iskoriste programe EU-a.

Strategija će se provoditi u razdoblju od 2021. do 2030. Opširni izvještaji o provedbi objavit će se 2024. i 2029. Temeljiti će se na podacima dobivenima od država članica, uključujući u pogledu provedbe njihovih nacionalnih strategija i politika. Uz potporu Agencije EU-a za temeljna prava (FRA) ti će izvještaji obuhvaćati praćenje napretka na nacionalnoj razini, uzimajući u obzir obveze koje su preuzete u okviru izjava Vijeća o antisemitizmu 2018. i 2020.

ZAKLJUČAK

Ova strategija odražava našu predanost budućnosti Židova u Europi i izvan nje. Označava znatnu promjenu političkog djelovanja Komisije za Europsku uniju bez antisemitizma i svih oblika diskriminacije; za otvoreno, uključivo i ravnopravno društvo u EU-u. Odražava predanost Europe da očuva sjećanje na holokaust i nakon što preminu posljednji koji su ga preživjeli.

Suzbijanje antisemitizma, te stare i uporne pošasti, mora biti kontinuirano. Kao što je rekao Primo Levi, koji je preživio holokaust: *Dogodilo se, i stoga je moguće da će se dogoditi opet*. Opasni porast napada na Židove dovoljan je podsjetnik da ne može biti popuštanja u stalnim zajedničkim naporima za suzbijanje antisemitizma. Uz to, židovska kultura zaslužuje ne samo zaštitu nego i mogućnosti da cvjeta u svojoj raznolikosti.

Europa može napredovati samo ako napreduju njezine židovske zajednice.